

Gideon Samson

Zwarte zwaan

Leopold / Amsterdam

© 2012 Gideon Samson

Omslagfoto Mark Owen / Arcangel Images / Hollandse Hoogte

Vormgeving Annemieke Groenhuijzen

Uitgeverij Leopold, Amsterdam / www.leopold.nl

ISBN 978 90 258 6130 8 / NUR 284

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Uitgeverij Leopold drukt haar boeken op papier met het FSC®-keurmerk. Zo helpen we waardevolle oerbossen te behouden.

VOOR

1. Twee keurige meisjes 8
2. Het verhaal van Mori (Paardenstaartje) 17
3. Een waterdicht plan 27
4. Ik zal altijd van je houden 34
5. De terugkeer van Het Gevoel 39
6. Al 41 jaar een begrip 46
7. Brieven knippen uit de krant 51
8. Een toevallige ontmoeting (op het station) 60
9. Een dag om nooit meer te vergeten 68
10. De snaren van een gitaar 74
11. Er is er eentje weg 81
12. Zo zal het morgen gaan 88

NA

- Eerste hoofdstuk 94
Tweede hoofdstuk 98
Derde hoofdstuk 104
Vierde hoofdstuk 111
Vijfde hoofdstuk 120
Zesde hoofdstuk 125
Zevende hoofdstuk 133

TIJDENS

- Zoen (1) 142
Boom 147
Zoen (2) 151
Weg 156
Stip 161
Brief 171
God 179
Slet 186
Kaas 191
Vuur 197
Mes 205

1. Twee keurige meisjes

‘Hé Duuf.’

‘Wat is er?’

‘Weet je wat mij lachen lijkt?’

Het is vrijdagmiddag na school en we zitten bij de Paarse Plas.

We dat zijn Rifka en ik. En Rifka is mijn beste vriendin. Ze verzint dingen, dat doet ze altijd.

‘Mijn vader is vannacht overleden.’

‘Wát?’

‘Geintje.’

Dat soort dingen, maar ook dingen om te doen.

‘Zullen we gaan roken?’

‘Hoezo?’

‘Lijkt me wel lachen.’

Mij leek het niet lachen, en het was ook niet lachen. Maar we gingen het wel doen. Roken. Ik wist zeker dat Rifka het al eerder had gedaan. Ik moest de hele tijd hoesten. Zij niet.

‘Je doet het niet goed jij,’ zei Rifka.

‘Hoe moet het dan?’

‘Geef hier.’ Rifka nam de sigaret. We deelden er één. We hadden er ook maar één. Die had Rifka gestolen, van meester Paul. Het pakje lag gewoon op zijn bureau. ‘Eentje merkt ie niks van,’ zei Rifka. We stonden achter het fietsenschuurtje, vlak na schooltijd.

‘Kijk,’ zei Rifka. ‘Zo.’ Ze zoog. Het zag er goed uit, zoals je aan een sigaret hóórt te zuigen. ‘Zie je nou?’ zei Rifka.

Ik vroeg me af waar alle rook was gebleven die ze net uit de sigaret had gezogen.

‘Duuf,’ zei Rifka. ‘Moet je opletten.’ Ze deed haar kin een klein

stukje omhoog en riep: 'Ik ben een draak!'

Ja hoor, daar kwam de rook. Nu pas, uit haar neusgaten.

Rifka was echt een draak.

Ik ben Duuf. Of Duuk. Dat zeggen ze allebei, omdat ik Duveke heet. Rifka vindt het een keurige naam.

'Net zo keurig als de mijne,' zei ze. 'Rifka en Duveke zijn twee keurige meisjes.'

'Hoe bedoel je?'

'Gewoon,' zei Rifka. 'Vind jij van niet dan?'

'Jawel.'

Soms zegt Rifka zomaar rare zinnen. Maar we zijn het wel echt hoor, keurige meisjes. Dat roken toen die ene keer had niks te betekenen.

Een andere keer belden we de Kindertelefoon, maar dat had ook niks te betekenen. We vonden het gewoon lachen.

'Ik ben zwanger,' zei Rifka.

'Hoe oud ben je?' vroeg de mevrouw van de Kindertelefoon.

'Twaalf,' zei Rifka.

We waren bij haar thuis. De telefoon stond op de speaker, zodat ik alles kon horen. Rifka keek naar mij en deed haar wijsvinger op haar lippen. Ik kreeg het er warm van.

'Het is ontzettend goed dat je de Kindertelefoon belt,' zei de mevrouw. Ze deed heel lief. Ze zei dat ze Rifka een dapper meisje vond. Ze vroeg of Rifka haar wilde vertellen van wie ze zwanger was.

'Dat durf ik niet,' zei Rifka.

De mevrouw begreep het. Ze deed nog liever. Ze zei dat ze heel graag wilde helpen, dat ze er daar immers voor was. Rifka knipoogde naar mij. Ik voelde mijn hart bonken. De mevrouw had gelijk. Rifka was echt heel dapper.

‘Het is familie,’ zei Rifka door de telefoon.

De mevrouw zei niks. Misschien schrok ze ervan. *Ik* schrok ervan. We hadden van tevoren helemaal niet afgesproken wat Rifka precies zou gaan zeggen.

‘Och meisje,’ zei de mevrouw eindelijk.

Rifka begon te huilen. Dat vond ik zó knap. Er kwamen echte tranen uit haar ogen. En de mevrouw van de Kindertelefoon deed liever en liever. ‘Vertel het me maar,’ zei ze. ‘Als je wilt.’

‘Het is...’ hilde Rifka. Ze wachtte even. Een snik. En daarna zei ze zachtjes: ‘Het is m’n broer.’

Ik kreeg het heel warm. De mevrouw zei weer even niks. Je kon haar hersens dwars door de speaker horen kraken. Als je bij de Kindertelefoon werkt, vertellen mensen vast vaak erge dingen. Dat ze door hun vader worden geslagen, of dat ze door hun moeder worden uitgescholden. Maar dit was wel heel erg. Te erg. Toch had de mevrouw bedacht wat ze moest zeggen. ‘Och meid, lief meisje,’ zei ze. ‘Och jeetje.’

Toen pas zag ik dat Rifka niet hilde, niet meer. Ze lachte! Kei-hard, met tranen van plezier. Rifka kwam niet meer bij. Dus hing ze op.

‘Och jeetje!’ riep Rifka met een gek, hoog stemmetje door de kamer. ‘Jeetje mineetje!’

We kregen de slappe lach. Ik had het niet meer warm. Rifka heeft helemaal geen broer.

Weer een andere keer pakten we alle knickers van Luuk. Om aan iedereen weg te geven. Maar dat was omdat Luuk *krullenbitch* had gezegd. Tegen Rifka.

‘We zullen dat piemelpikkie eens even een lesje leren,’ zei Rifka.

Ik haalde de knickers uit Luuks laatje. Een stuk of dertig, allemaal reuzereuzes. Die gaf ik aan Rifka en zij proppte ze in de zakken

van haar broek en haar jas. Tijdens de grote pauze klom ze ermee in het kraaiennest. Dat is een soort paal bij ons op het schoolplein, waar je dus in kunt klimmen. Met knikkers.

‘Jij gaat volk verzamelen,’ zei Rifka tegen mij. ‘En dan moet je zeggen dat ik ga strooien.’

Met volk bedoelde ze zo veel mogelijk kinderen. Met strooien bedoelde ze gewoon strooien. Ik deed wat Rifka vroeg. Even later stonden we boven in het kraaiennest. Samen. Beneden in het zand stond iedereen te wachten. Het volk. Veel volk.

‘Wie?’ vroeg Rifka naar beneden. ‘Is de *king*?’

‘Rifka!’ riep het volk.

‘Ik hoor jullie niet!’ zei de king.

‘RIFKA!’ riep het volk weer. Harder nu.

Toen haalde de king een knikker uit haar zak. Een panda. Ze strekte haar arm en opende haar hand. De panda viel loodrecht omhoog in het zand. Het volk dook erbovenop. Twee jongens stootten hun hoofden tegen elkaar. Om die panda. Dat vond Rifka lachen.

‘Wie?’ vroeg ze toen. ‘Wil er nóg een knikker?’

‘Ikke!’ riep het volk.

‘Ikke *king*, bedoelen jullie,’ zei Rifka.

Ja, dat bedoelde het volk. En dus kreeg het nog een knikker.

Rifka is eigenlijk meer een *queen*, maar *king* vond ze veel beter klinken. En dat was natuurlijk ook zo.

De hele pauze lang deed iedereen alles wat Rifka zei. Voor knikkers. Dat was onze wraak. Voor Luuk. Om dat krullenbitch.

Het stopte pas toen de bel al was gegaan. Rifka had alle knikkers gestrooid en Luuk had zelf de laatste gevangen. Een tijger volgens mij, of een panter. In elk geval eentje met een scherf eruit. En die scherf zat al de hele dag in Luuks eigen broekzak.

We noemen het R.D.F. Dat betekent RIF+DUUF FOREVER. Het staat in al onze schoolschriften en op onze tafeltjes en op de achterkant van het fietsenschuurtje. Rifka heeft het ook met een stift onder op het bureau van meester Paul geschreven, maar dat weet ik alleen.

Zij heeft mij en ik heb haar. Meer is er niet, meer hebben we ook niet nodig. We willen niemand anders. De meisjes uit de klas vinden we truttenkoppen en de jongens zijn piemelpikkies.

Toch doet iedereen altijd aardig tegen ons. Dat komt door Rifka. Niet alleen maar omdat je anders al je knikkers kwijt kunt raken. Er is nog een andere reden. Ik kan dat niet goed uitleggen, maar het is dus wel zo. Vriendinnen zijn met Rifka is het hoogste wat je kunt bereiken. Dat is denk ik zo'n beetje wat het is. En daarom wil iedereen dat.

Rifka zelf wil het niet. 'Laat ze allemaal maar de schijt krijgen,' zei ze. 'Het is wij tegen de rest.'

Ik knikte.

'Jij en ik hebben maar één doel, Duuf.'

'Wat dan?'

'Wij twee moeten heersen over het volk der truttenkoppen en piemelpikkies.'

Rifka is de baas van de klas, en als baas beslist ze wanneer en tegen wie we aardig doen. Ik ben Rifka's enige en beste vriendin. Dat is omdat ze alleen mij echt leuk vindt. 'Jij bent geen truttenkop,' zei ze een keer. Ik wist dat natuurlijk wel, toch was het fijn om te horen.

We noemen het R.D.F. En we zijn twee keurige meisjes. Echt waar.

'Hé Duuf.'

'Wat is er?'

'Weet je wat mij lachen lijkt?'

De Paarse Plas dus. Daar zitten we bijna altijd. Gewoon, omdat we

ergens willen zitten. En omdat de Paarse Plas van ons is. Niemand komt daar, behalve wij. Het is een stukje water aan de rand van het bos. Een soort meertje. Er is niks paars aan, toch heet het zo. Ik weet niet waarom. Rifka weet het wel. Of ook niet echt, maar ze verzint dingen. Altijd. Waarom de Paarse Plas de Paarse Plas heet, dat verzint ze dus ook. Steeds een andere reden.

‘Er was eens een jongetje verdwenen,’ vertelde Rifka een keer. ‘Uit het dorp. En die hebben ze toen hier uit de plas gevestigd.’

‘O.’

‘Morsdood natuurlijk. Z’n kop was helemaal paars geworden.’

‘Echt?’

‘Van het water.’

Een andere keer heette het paars omdat er een paars monster in had gezwommen. En ook een keer omdat de Duitsers er tijdens de oorlog lijken in hadden gedumpt. ‘De moffen,’ zei Rifka. En dat de plas paars kleurde van al het bloed.

‘Bloed is toch niet paars?’

‘In water wel,’ zei Rifka. Ze wilde het meteen testen. ‘Heb jij iets scherp bij je?’

‘Nee,’ zei ik.

‘Jammer,’ vond Rifka. Ze vond ook dat we voortaan altijd iets scherp bij ons moesten hebben. Voor het geval dat.

‘Een mes?’ vroeg ik.

‘Als het maar scherp is,’ zei Rifka.

Ik zei dat ik mijn fietssleuteltje scherp genoeg vond. Dat was niet slim. Onze fietsen lagen naast ons in het gras. Rifka liep er meteen heen.

‘Kom hier met je hand jij,’ zei ze. Ze haalde mijn sleuteltje uit het slot en wees ermee in mijn richting. Ik wilde niet dat ze mij ging snijden. Dat moest ze maar bij zichzelf doen.

‘Mij best,’ zei Rifka. Ze stroopte de mouw van haar trui op en

haalde het fietssleuteltje in een snelle beweging langs de binnenkant van haar arm. Over dat zachte plekje, daar waar je elleboog zit, maar dan aan de andere kant.

Het bloedde meteen. Niet heel erg, toch schrok ik ervan. Bij dat zachte plekje zitten je dikste aders, en die moeten niet bloeden. Behalve als je om een of andere reden door een dokter geprikt wordt.

‘Of als je een junkie bent!’ riep Rifka. ‘Die spuiten daar hun heroïne.’ Ze liep naar de rand van de plas en hurkte. Ze dompelde haar arm in het water. ‘Zie je wel?’ zei Rifka. ‘Hartstikke paars.’

‘Ja,’ zei ik.

Maar ik kon niet meer kijken, want ik kan niet goed tegen bloed.

‘Nou?’ vraag ik. ‘Wat lijkt je dan lachen?’

Rifka kijkt me geheimzinnig aan. Met zo’n Rifka-blik. Ik ken die blik heel goed. Het betekent dat ze weer eens iets heeft verzonnen.

‘Het lijkt mij nou echt lachen,’ zegt Rifka, ‘om op je eigen begrafenis te zijn.’

‘O,’ zeg ik.

‘Vind je het geen geweldig plan?’ vraagt Rifka.

‘Iedereen is toch op zijn eigen begrafenis?’

Rifka schudt haar hoofd. ‘Ik bedoel dat je *levend* bent,’ zegt ze. ‘Dat je het meemaakt.’

‘Dat bestaat niet.’

‘Hoezo niet?’

‘Je wordt pas begraven als je dood bent.’

Rifka knikt. Dat had ze ook al wel bedacht, maar toch wil ze het.

‘Je kan zo veel willen,’ zeg ik. ‘Het bestaat niet.’

‘Ik denk anders van wel,’ zegt Rifka.

‘Hoe dan?’

‘Dat weet ik nog niet.’

Rifka kijkt me opeens heel serieus aan. Dan vraagt ze: 'Of heb jij misschien een goed idee?'

'Ik?'

'Ja jij. Wie anders?'

Ik zeg niks, want ik heb geen goed idee.

Rifka schudt langzaam haar hoofd. Ze snapt niet waarom alles altijd van haar moet komen. 'Jij kan toch ook een keertje iets verzinnen?'

'Jawel,' zeg ik. 'Maar op je eigen begrafenis zijn bestaat gewoon niet.'

'O nee?'

Nu schud ik mijn hoofd. Rifka lacht. Zoals ze vaak lacht. Niet omdat iets grappig is, maar omdat ze iets beter weet. Rifka weet vaak dingen beter.

'Weet je wat jouw probleem is?' zegt ze.

Ik zeg niks, want ik weet niet wat mijn probleem is.

'Jij denkt klein,' zegt Rifka.

Soms zegt ze zomaar rare zinnen. Klein denken. Ik weet niet wat dat betekent, dus vraag ik wat ze bedoelt.

Rifka doet alsof ze me niet hoort. 'En als je klein denkt,' gaat ze verder, 'bereik je niks in je leven.'

'O.'

'Ja,' zegt Rifka. 'Dat is nou het verschil tussen jou en mij. Jij denkt klein. Ik denk groot.'

Klein denken en groot denken. Zou het echt bestaan?

Rifka zegt: 'Omdat ik dus groot denk, bereik ik wél dingen.'

'Wat voor dingen dan?'

Rifka lacht weer haar lach. 'Ik ga mijn eigen begrafenis meemaken,' zegt ze. 'Want ik wil het. En als ik iets wil, dan gebeurt het.'

Rifka verzint dingen, dat doet ze altijd. Maar ik zou echt niet weten hoe ze dit voor elkaar gaat krijgen.

‘Wacht maar.’ Ze klinkt stoer. ‘Wedden dat ik zó iets heb verzonnen?’

We zijn heel lang stil. We kijken naar het water. Af en toe gooit Rifka er iets in. Een steentje of een takje. De takjes blijven drijven.

‘Hoe ben je eigenlijk op het idee gekomen?’ vraag ik. ‘Om op je eigen begrafenis te zijn?’

Rifka lacht. ‘Dat raad je nooit,’ zegt ze. En meteen daar achteraan, nog voor ik het mag proberen: ‘Door Paardenstaartje.’

Met Paardenstaartje bedoelt ze Mori. Hij zat bij ons op school, in de klas zelfs. Maar nu niet meer. Dat moet ik uitleggen.